

מראי מקומות - יומא

נד.

שנכנס לצורך אין כאן איסור כלל, ולכן אין גם איסור להרבות בפסיעות.

ו. מגלילין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים הקשה התפארת ישראל (מדות ד', יכין מ"ט, בשם בנו), שהרי כשהיו צריכין לתקן כותלי קודש הקדשים, היו מורידין האומנין בתיבות דרך ארובות, כדי שלא יביטו סביבותיהם ויהנו, ומדוע כאן גללו הפרוכת כדי שיראו. ותיירץ, שהאיסור לראות בתוך קודש הקדשים הוא מדרבנן, ולצורך מצוה, שיראו את חיבת המקום עליהם, התיירו להם.

ז. לעולם במקדש ראשון ומאי פרוכת דבבי תמה הגרי"ז (בספרו על יומא עמ' 38), מה היתה ההוה אמינא שבמקדש ראשון לא היתה פרוכת כלל, הלא פסוק מפורש הוא (דברי הימים ב', ג' י"ד) 'ויעש את הפרוכת תכלת'. ובשיח יצחק הוסיף להקשות, שבגמרא לעיל אמרו על ראשי הבדים שהיו נראין ואין נראין, שהיו דוחקין ובולטין ויוצאין בפרוכת וכו'. ואם כן ידעה הגמרא שהיתה פרוכת במקדש ראשון, שהרי במקדש שני לא היו בדים. ותיירץ, שצריך לומר 'פרוכות' בלשון רבים, דהיינו שהיו מגלילין להם יותר מפרוכת אחת, ועל זה הקשתה הגמרא האם היו שתי פרוכות במקדש ראשון, ותיירצו בפרוכות דבבי, שאת כל הפרוכות מהאולם עד קודש הקדשים היו מגלילין להם כדי לראות הכרובים.

ח. ומאי פרוכת דבבי כתב בחידושי הגרי"ז (בספרו על יומא עמ' 38) שמכאן משמע, שעיקר דין פרוכת הנאמר בתורה לא היה במקדש ראשון, שהרי עיקר הפרוכת הוא להבדיל בין הקודש ובין קודש הקדשים, כפי שהיה במשכן, ובמקדש ראשון לא היתה כזו פרוכת, אלא רק פרוכת בפתח לצניעות. אולם מדברי הרמב"ם דייק לא כן, שגם לפרוכת מקדש ראשון היה דין פרוכת ממש, ועיין שם מה שהקשה על זה.

ט. מתיב רב חסדא ולא יבואו לראות כבלע את הקודש וכו' כתב החזו"א (או"ח קכ"ה, י'), שעיקר הפסוק בא להזהיר את הלויים על עבודת כהנים, ולא בא לאסור את אריית הארון, לפי שאם הוא אזהרה ממש, לא שייך לחלק בין משכן למקדש ראשון, ובין מקדש ראשון לשני, ולומר סברות של אשה בבית אביה ובבית חמיה. אלא עיקר האזהרה היא על עבודת הכהנים, שאם לוי עושה זאת חייב מיתה, ורק מכיון שנקט הפסוק לשון ראייה, דרשו חז"ל שיש איסור לראות את הארון, ואמרו שהאיסור הוא רק במקום שהראיה היא

א. מאי כל הדרה חדרה

פירש רש"י, הגנוז בחדרי חדרים. והקשה המהרש"א, מדוע לא פירש כפשוטו, שהארון הוא הדרו של ישראל, מלשון חמדה, והניח בקושיא.

ב. תיובתא

העיר השפת אמת, שאין דרך הגמרא לומר תיובתא על ברייתא. ולכך ביאר, שקושיית הגמרא היא על מה שאמר עולא, הכא כתיב שם, שמשמע, שכלל הוא שאם כתוב 'שם' היינו לעולם. ועל זה הקשו שאין כלל כזה, אלא שהסתבר לתנאים אלו לדרוש כן מאיזה טעם (וכתב, שיתכן שרצו ללמוד גזירה שוה 'שם' 'שם' ממרים, שכתוב במרים 'ותקבר שם', לומר שהארון נגנז שם במקומו).

ג. עד שיצתה נשמתו

פירש הריב"ן (שקלים ו', ב'), הטעם שמת משום שלא היה לו להראות את מקום הארון, שמא ירגישו האומות. והתפארת ישראל (שם, יכין ז') כתב, שלא רצה הקב"ה שיתגלה מקום גניזתו בצמצום ממש, ומתוך שלא גמר דבריו, לא ידעו היכן הוא גנוז בדיר העצים.

ד. יכול לא יהיו זזין ממקומן וכו'

פירש המהרש"א, שאם לא יהיו זזין ממקומן, לא יוכלו להגיע לפרוכת, שהיו עשר אמות מהארון עד הפרוכת, ולכך אמר שהאריכו הבדים עד שהגיעו לפרוכת.

ה. מגלילין להם את הפרוכת

כתב הגבורת ארי (מלואים), שהכרובים שהראו במקדש ראשון, היו או הכרובים של משה שעל גבי הארון, או הכרובים שעשה שלמה בצד הארון. והקשה, כיצד נכנסו להיכל לגלול הפרוכת של קודש הקדשים, והרי זו ביאה שלא לצורך עבודה ועובר בלאו. ואפילו אם נאמר שמדובר בכהנים שנכנסו שם לצורך, כגון להטיב ולהדליק הנרות, או להקטיר הקטורת, עדיין קשה, מהו ההיתר להרבות בפסיעות ולילך עד בית קודש הקדשים, והרי מבואר בזבחים (לג'), שאפילו אם מותר למצורע להכנס לעזרה לסמוך על קרבנו, אסור לו להרבות בפסיעות, וצריך לסמוך סמוך לפתח, והניח בצ"ע.

ובחידושי הגרי"ז (מנחות כז: ד"ה בגמ' מתקיף לה) כתב, שמה שאסרו להרבות בפסיעות, היינו רק כשיש איסור להכנס מחמת טומאה וכדומה, והתורה התירה לו לצורך, ובה אסור לו להרבות בפסיעות. אבל כאן שאין איסור להכנס שצריך להתיירו, אלא שאסור להכנס שלא לצורך, אבל כל

מראי מקומות - יומא

נד. (המשך)

או שלא יכנסו לקודש הקדשים כשמותר לו לבא רק לקודש, אבל מדוע הוצרכו למעלה לחצוץ בין העליות, יעשו אחד ויעמידוהו לצד חוץ. והוכיח מזה, ששתי הפרוכות בין הקודש לקודש הקדשים הוא משום דין מחיצה והבדלה, וצריך שמחיצה זו תהא דוקא במקום המכוון להבדיל בין הקודש לקודש הקדשים, וכשם שצריך הבדלה למטה, כך צריך הבדלה למעלה, וממילא צריך גם לזה שתיים.

יב. לעולם במקדש שני וקרובים דצורתא הוו קיימי קשה, שהרי במקדש שני חזרו לחיבתם הראשונה, וכיצד היו יכולין לראות הארון והקרובים. ותירץ המהרש"א שלתירוץ הגמרא מיושב, שכיון שמדובר בקרובים דצורתא, בהם לא נאמר 'ולא יבואו לראות' וגו', ומוכן שהיו יכולים לראותם. והגבורת ארי תירץ, שצורת הקרובים לא היתה בקודש הקדשים, אלא בהיכל, ועל כן אף שחזרו לחיבתם הראשונה אין איסור לראותם שם.

זלזול, אבל אם אינה נחשבת כזלזול אין כאן איסור גמור.

י. ושתים כנגדן בעליה

הרש"ש לעיל (נא): הסתפק, האם במקדש ראשון היה אמה טרקסין גם בעליה, או שגם במקדש ראשון היו פרוכות בעליה. וכתב, שממה שכתב התוספות יום טוב שעליית מקדש ראשון היתה גבוהה יותר מעליית בית שני בכשלושים אמה, מוכח שלא היה שם אמה טרקסין, ועל כרחק היתה פרוכת בעליה במקדש ראשון.

ומה שכתב רש"י בכתובות (קו) שהיה גם שם אמה טרקסין, דחה הרש"ש שכוונתו כנגד אמה טרקסין שצריך להיות שם, אבל באמת לא היה שם אמה טרקסין.

יא. ושתים כנגדן בעליה

הקשה הגבורת ארי (מלואים), מה הצורך בשתי פרוכות בעליה, שלמטה מובן שצריך שתי פרוכות כדי שלא יבואו לעשות עבודת קודש הקדשים במקום שאינו אלא קודש,